

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2562 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

รหัสวิชา 20200-1001

(ประเภทวิชาพาณิชยกรรม)

ได้ผ่านการตรวจการประเมินคุณภาพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ครั้งที่ 2
ประเภทวิชาพาณิชยกรรม กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน ประกาศลำดับที่ 71

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

Basic Economics

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิก
ดร.ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

69.-

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

(Basic Economics)

รหัสวิชา 20200-1001

หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน

ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา(สอศ.)กระทรวงศึกษาธิการ

เรียบเรียงโดย

อาจารย์ ดำรงค์ดี ชัยสนิท

ศศ.บ. (ธุรกิจศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ M.B.A (บริหารการตลาด)

ดร. ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

ศ.บ. (ธรรมศาสตร์), พศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Ph.D.

ที่ปรึกษาอาวุโสสำนักงานมาตรฐานสินค้า กระทรวงพาณิชย์

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

(Basic Economics)

ISBN 978 - 616 - 495 - 043 - 6

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย..

บริษัทวังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

โทร. 0-2472-3293-5 โทรสาร 0-2891-0742 Mobile 08-8585-1521

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

e-Mail : wangaksorn9@gmail.com

<http://www.wangaksorn.com>

ID Line : @wangaksorn

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2562

จำนวนที่พิมพ์ 5,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

โดยบริษัทวังอักษร จำกัด ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ไม่ว่ารูปแบบใด ๆ นอกจากได้รับอนุญาต เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากทางบริษัทวังอักษร จำกัด เท่านั้น

ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้เป็นสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของแต่ละราย

โดยบริษัทวังอักษร จำกัด มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้นเบื้องต้น

(Basic Economics)

รหัสวิชา 20200-1001

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางเศรษฐศาสตร์
2. นำความรู้และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. ตระหนักถึงความสำคัญของหลักการทางด้านเศรษฐศาสตร์

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์
2. ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันและงานอาชีพ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ อุปสงค์ อุปทาน และการกำหนดราคาดุลยภาพ ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค ทฤษฎีการผลิต ตลาดในระบบเศรษฐกิจ รายได้ประชาชาติ เงินเฟ้อ เงินฝืดและเงินดิ่งตัว วัฏจักรเศรษฐกิจ ดุลการค้าและดุลการชำระเงิน และการพัฒนาเศรษฐกิจโครงสร้างและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศและแนวทางแก้ไข

ตารางวิเคราะห์สมรรถนะรายวิชา

วิชาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น รหัสวิชา 20200-1001

ท-ป-น 2-0-2 จำนวน 2 คาบ / สัปดาห์ รวม 36 คาบ

หน่วยที่	สมรรถนะรายวิชา	แสดงความรู้เกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์	ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันและงานอาชีพ
1. ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์		✓	
2. อุปสงค์ อุปทาน และราคาดุลยภาพ		✓	✓
3. ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน		✓	✓
4. ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค		✓	✓
5. ทฤษฎีการผลิต		✓	✓
6. ตลาด		✓	✓
7. รายได้ประชาชาติ		✓	✓
8. เงินเฟ้อ เงินฝืด และเงินตึงตัว		✓	✓
9. วัฏจักรเศรษฐกิจ		✓	✓
10. ดุลการชำระเงินและดุลการค้า		✓	
11. การพัฒนาเศรษฐกิจ		✓	✓
12. โครงสร้างและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ		✓	✓

คำนำ

วิชาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น รหัสวิชา 20200-1001 จัดอยู่ในหมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กระทรวงศึกษาธิการ ผู้เขียนได้บริหารสาระการเรียนรู้ แบ่งเป็น 12 บทเรียน ได้**จัดแผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอนที่มุ่งเน้นฐานสมรรถนะ (Competency Based) และการบูรณาการ (Integrated)** ตรงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา ในแต่ละบทเรียนมุ่งให้ความสำคัญส่วนที่เป็นความรู้ ทฤษฎี หลักการ กระบวนการ ตัวอย่างแบบฝึกปฏิบัติและคำถามเพื่อการทบทวนเพื่อฝึกทักษะประสบการณ์**เร่งพัฒนาบทบาทของผู้เรียนเป็นผู้จัดการแสวงหาความรู้ (Explorer)** เป็นผู้สอนตนเองได้สร้างองค์ความรู้ใหม่และ**บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้จัดการชี้แนะ (Teacher Roles)** จัดสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อความสนใจเรียนรู้ และเป็น**ผู้ร่วมเรียนรู้ (Co-investigator)** จัดห้องเรียนเป็นสถานที่ทำงานร่วมกัน (Learning Context) จัดกลุ่มเรียนรู้ให้รู้จัก**ทำงานร่วมกัน (Grouping)** ฝึกความใจกว้าง มุ่งสร้างสรรค์คนรุ่นใหม่ สอนความสามารถที่นำไปทำงานได้ (Competency) สอนความรัก ความเมตตา (Compassion) ความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ (Trust) เป้าหมายอาชีพอันยังประโยชน์ (Productive Career) และชีวิตที่มีศักดิ์ศรี (Noble Life) เหนือสิ่งอื่นใด เป็นคนดีทั้งกาย วาจา ใจ มีคุณธรรม จรรยาบรรณทางธุรกิจและวิชาชีพ

ส่งเสริมสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System) สอดคล้องตามมาตรฐานอาชีพ (Occupational Standard) สร้างภูมิคุ้มกัน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กำลังแรงงาน การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานระดับชาติ (National Benchmarking) และการวิเคราะห์หน้าที่การงาน (Functional Analysis) เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม ทุกสาขาอาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่สนามการแข่งขันในประชาคมอาเซียน

ขอขอบคุณ ท่านอาจารย์ผู้สอน ผู้ประสาวิชาความรู้ เอกสาร หนังสือที่ใช้ประกอบในการเรียบเรียงไว้ ณ โอกาสนี้

ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ
ดร.ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

สารบัญ

บทที่ 1 ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์

	หน้า
ความหมายของเศรษฐศาสตร์	1
ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์	2
ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย	4
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์	8
ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ	9
ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์	10
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	12
ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ (Basic Problems of Economics)	14
ลักษณะของความต้องการ	15
แนวความคิดลัทธิทางเศรษฐศาสตร์	16
ระบบเศรษฐกิจ (Economic Systems)	19
สถาบันทางเศรษฐกิจ (Economic Institution)	21
แบบทดสอบบทที่ 1	24
	29

บทที่ 2 อุปสงค์ อุปทาน และราคาดุลยภาพ

	30
ความหมายของอุปสงค์และอุปทาน	31
กฎว่าด้วยอุปสงค์และอุปทาน (Law of Demand and Supply)	32
ลักษณะของเส้นอุปสงค์	35
สาเหตุที่ทำให้อุปสงค์หรือความต้องการเปลี่ยนแปลง	37
การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปทาน	40
สาเหตุที่ทำให้อุปทานเปลี่ยนแปลง	41
ราคาดุลยภาพและการกำหนดราคา	42
การแทรกแซงของรัฐบาลทางด้านราคา	44
แบบทดสอบบทที่ 2	46

บทที่ 3 ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน

47

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา (Price Elasticity of Demand = E_d)

49

ประเภทความยืดหยุ่นของอุปสงค์

50

ปัจจัยที่กำหนดความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา

53

ความยืดหยุ่นของอุปทานต่อราคา (Price Elasticity of Supply = E_s)

54

ประเภทความยืดหยุ่นของอุปทาน

55

ปัจจัยที่กำหนดความยืดหยุ่นของอุปทาน

58

แบบทดสอบบทที่ 3

59

บทที่ 4 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

60

ความหมายของการบริโภค

61

ลักษณะของการบริโภค

61

ข้อจำกัดในการบริโภค

71

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้และการออม

63

ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

65

พฤติกรรมผู้บริโภคกับบรรทัดประโยชน์และเส้นแห่งความพอใจ

67

ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและมูลค่า

69

มูลค่าและราคา (Value and Price)

70

แบบทดสอบบทที่ 4

72

บทที่ 5 ทฤษฎีการผลิต

73

ความหมายของการผลิต (Production)

74

หลักในการพิจารณาอรรถประโยชน์เพื่อการผลิตทางเศรษฐกิจ

74

ปัจจัยการผลิต (The Factor of Production)

75

ผลตอบแทนของเจ้าของปัจจัยการผลิต

76

การผลิตขนาดใหญ่ (Mass Production)

77

ลำดับขั้นในการผลิต

78

ประเภทของการผลิต

78

แบบทดสอบบทที่ 5

79

บทที่ 6 ตลาด

80

ความหมายของตลาด

81

ปัจจัยที่กำหนดขนาดของตลาด

82

หน้าที่ทางการตลาดตามความหมายเศรษฐศาสตร์

84

ลักษณะของตลาด

85

แบบทดสอบบทที่ 6

88

บทที่ 7 รายได้ประชาชาติ

89

ความหมายของรายได้ประชาชาติ (National Income)

90

ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเบื้องต้น (Gross National Product : GNP)

91

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product : GDP)

91

ผลิตภัณฑ์ประชาชาติสุทธิ (Net National Product : NNP)

91

รายได้ประชาชาติ (National Income : NI)

92

รายได้ส่วนบุคคล (Personal Income : PI)

92

รายได้ส่วนบุคคลสุทธิ (Disposable Income : DI)

93

รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita Income)

93

การคำนวณรายได้ประชาชาติ

94

ประโยชน์ที่ได้รับจากการคำนวณหารายได้ประชาชาติ

96

แบบทดสอบบทที่ 7

98

บทที่ 8 เงินเฟ้อ เงินฝืด และเงินตึงตัว

99

ความหมายของภาวะเงินเฟ้อ (Inflation)

100

ขนาดของภาวะเงินเฟ้อ

101

สาเหตุของภาวะเงินเฟ้อ

102

ผลที่ได้รับจากภาวะเงินเฟ้อ

103

การแก้ไขภาวะเงินเฟ้อ

104

ความหมายของภาวะเงินฝืด (Deflation)

105

ขนาดของเงินฝืด

106

สาเหตุของภาวะเงินฝืด

106

ผลที่ได้รับจากภาวะเงินฝืด	107
การแก้ไขภาวะเงินฝืด	108
เงินตึงตัว (Tight Money)	109
แบบทดสอบบทที่ 8	112

บทที่ 9 วัฏจักรเศรษฐกิจ 113

ความหมายของวัฏจักรเศรษฐกิจ (Economic Cycles)	114
การแบ่งระยะของวัฏจักรเศรษฐกิจ	114
สาเหตุที่ทำให้เกิดวัฏจักรเศรษฐกิจ	116
การแก้ไขวัฏจักรเศรษฐกิจ	116
แบบทดสอบบทที่ 9	118

บทที่ 10 ดุลการชำระเงินและดุลการค้า 119

ความหมายของดุลการชำระเงิน (Balance of Payment)	120
ลักษณะของดุลการชำระเงิน	120
รายการดุลการชำระเงิน	121
ปัญหาการขาดดุลในบัญชีดุลการชำระเงินและวิธีการแก้ไข	123
แนวทางการแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุล	123
ความหมายของดุลการค้า	125
ดุลการค้าระหว่างประเทศ (Balance Of Trade)	125
ข้อแตกต่างระหว่างดุลการชำระเงินกับดุลการค้า	126
แบบทดสอบบทที่ 10	128

บทที่ 11 การพัฒนาเศรษฐกิจ 129

ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ	130
สาระสำคัญและการพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	131
แบบทดสอบบทที่ 11	149

บทที่ 12 โครงสร้างและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ 150

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทย 151

แนวโน้มเศรษฐกิจโลก 152

แนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทย 154

แบบทดสอบบทที่ 12 157

บรรณานุกรม 158

บทที่

1

ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)

หลังจากศึกษาจบบทเรียนนี้แล้ว นักเรียนจะมีความสามารถดังนี้

1. บอกนิยามของ “เศรษฐศาสตร์”
2. ลำดับความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์
3. สรุปความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย
4. อธิบายความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ
5. ระบุความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์
6. บอกประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
7. อธิบายลักษณะของความต้องการและระบุสิ่งที่นำมาบำบัด
8. อภิปรายในหัวข้อ “ปัญหาพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจ”
9. อภิปรายในหัวข้อ “ความต้องการแต่ละชนิดย่อมมีที่สิ้นสุด”
10. อธิบายคำศัพท์ได้ 10 คำ

ความรู้พื้นฐานทาง เศรษฐศาสตร์

บทที่ 1

เศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องใกล้ตัวมากกว่าที่เราคิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน และตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เช่น การตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ เช่น เลือกตื่นเช้าหรือตื่นสาย ตื่นกี่นาฬิกา การเลือกรับประทานอาหารเช้า เลือกยานพาหนะหรือรูปแบบการเดินทางไปเรียนหนังสือหรือทำงาน การเลือกสาขาวิชาชีพที่ตัวเองชอบ และถนัด การเลือกซื้อเนื้อหมู เนื้อปลา เนื้อไก่ หรือผัก ซึ่งราคาผันผวนตลอดเวลา การตัดสินใจซื้อไอโฟน ด้วยเงินสดหรือเงินผ่อน ฯลฯ ตัวอย่างต่าง ๆ ข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามนุษย์ต้องตัดสินใจเลือก (Make a Choice) ทางเลือกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชาเศรษฐศาสตร์โดยตรง

ความหมายของเศรษฐศาสตร์

วิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่อยู่ในแขนงวิชาสังคมศาสตร์ (Social Science) เป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อดำรงชีพ ซึ่งมนุษย์ทุกคนล้วนดำรงฐานะที่เป็นทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค ผู้ซื้อ ผู้ขายในขณะเดียวกัน กล่าวคือ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้น บางคนอาจจะเป็นผู้ขายแรงงาน ขายวิชาชีพ เพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนมาเป็นเงิน และนำมาแลกเปลี่ยนโดยการใช้จ่ายใช้สอย ซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ดังนั้น วิชาเศรษฐศาสตร์จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเราทุกคน การทำความเข้าใจกับเนื้อหาแท้ของเศรษฐศาสตร์ ย่อมทำให้เราสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมมนุษย์ด้วยความรู้จักคุณค่าและสถานภาพของตนเองอย่างแท้จริง ทำให้เข้าใจถึงกฎเกณฑ์ของสังคมและระบบเศรษฐกิจ ทั้งในระดับครอบครัว ระดับสังคม และระดับชาติได้ต่อไป

ความหมายของ “เศรษฐศาสตร์” ได้มีผู้ให้ความหมายและคำนิยามไว้ พอสรุปได้ดังนี้

ศาสตราจารย์ อัลเฟรด มาร์แชล (Alfred Marshall) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษได้ให้คำนิยามว่า “เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อดำรงชีพ (Business of Life) เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของ เครื่องใช้ เพื่อยังชีพ ให้ได้รับความสมบูรณ์พูนสุข”

ศาสตราจารย์พอล เอ แซมมวลสัน (Paul A Samuelson) ได้ให้คำนิยามว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการที่มนุษย์และสังคมจะเลือกใช้ทรัพยากรการผลิตอันมีจำนวนจำกัด โดยมีการใช้เงิน

หรือไม่ก็ตาม ซึ่งอาจนำทรัพยากรนี้ไปใช้อย่างอื่นได้หลายอย่าง เพื่อผลิตสินค้าต่าง ๆ เป็นเวลาต่อเนื่องกัน และจำหน่ายจ่ายแจกสินค้าเหล่านั้นไปยังประชาชนทั่วไปและกลุ่มชนใดหรือสังคมใดเพื่อการบริโภค ทั้งในปัจจุบันและอนาคต”

ศาสตราจารย์ ลีโอแนล โรบบินส์ (Lionel Robbins) ได้ให้คำนิยามว่า “เศรษฐศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ศึกษาถึงการเลือกหาหนทางที่จะใช้ปัจจัยการผลิตอันมีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุผลสำคัญตามจุดประสงค์ที่มีอยู่อย่างมากมายนับไม่ถ้วน”

นายทอมสัน (Thompson) ได้ให้คำนิยามว่า “เศรษฐศาสตร์พยายามที่จะอธิบายถึงกิจกรรมของมนุษย์เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ใช้ดำรงชีพ คือ ศึกษาว่าทำไมมนุษย์จึงต้องแสวงหาทรัพยากร ความมั่งคั่ง”

ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ได้กล่าวว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาซึ่งศึกษาถึงวิธีการที่ระบบเศรษฐกิจผลิตสิ่งของและบริการขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และจำแนกแจกจ่ายสิ่งของและบริการเหล่านั้นไปยังบุคคลที่ต้องการ”

อาจารย์ประยูร เกลิงศรี ได้กล่าวว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษาว่าคนเราเลือกตัดสินใจอย่างไรในการใช้ทรัพยากรที่มีไม่เพียงพอ เพื่อผลิตสิ่งของและบริการ พร้อมกับแบ่งปันสิ่งของและบริการเพื่ออุปโภคบริโภคระหว่างบุคคลในสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต”

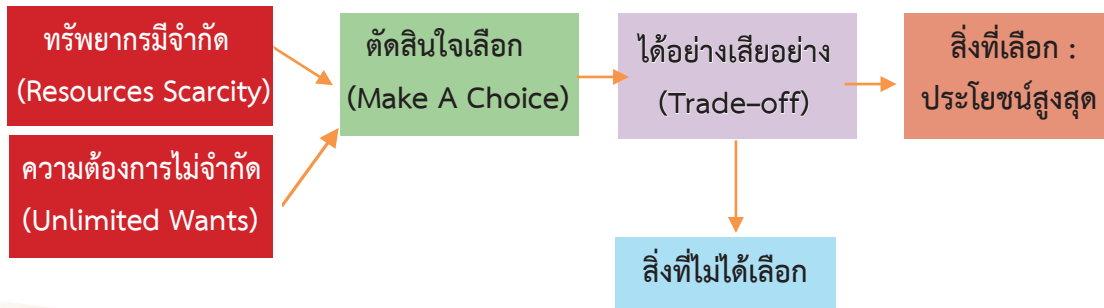
ดร.มนูญ พาหิระ กล่าวว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบเศรษฐกิจมาผลิตสินค้าและบริการ เพื่อสนองหรือตอบสนองความต้องการของมนุษย์”

ธนาคารแห่งประเทศไทย 2555 ได้ให้คำนิยามว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อนำมาสนองความต้องการของมนุษย์ซึ่งมีไม่จำกัด ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และประเทศชาติ ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อความอยู่ดีกินดีของมนุษย์”

สรุป จากคำนิยามสามารถสรุปได้ว่า “เศรษฐศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ในการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดมาผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่ไม่จำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนหาหนทางที่จะจำแนกแจกจ่ายสินค้าหรือบริการที่ผลิตไปสู่สังคมหรือประชาชนให้ได้รับความพอใจสูงสุด”

คำว่า “**Economics**” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Oikos และ Nemein รวมกันเป็น “Oikonomia” แปลว่า การบริหารจัดการของครัวเรือน (Skilled in the Management Household) ดังนั้นเศรษฐศาสตร์จึงหมายถึง “**ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการครัวเรือน**” ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับคนทุกคน อย่างไรก็ตาม ในโลกยุคปัจจุบันซึ่งแต่ละครอบครัวต้องมีความสัมพันธ์กัน ผ่านทั้งการติดต่อสื่อสารและการค้าขาย จึงเปรียบเสมือนเป็นครอบครัวภายใต้ตลาดเดียว คือ **ตลาดโลก** ในสมัยนี้วิชาเศรษฐศาสตร์จึงกว้างกว่าวิชาว่าด้วยการจัดการครอบครัว โดยนิยามว่าเป็น “วิชาที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรเพื่อนำมาสนองความต้องการของมนุษย์ซึ่งมีไม่จำกัด ทั้งในระดับบุคคล ครัวเรือน และประเทศชาติ โดยให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อความอยู่ดีกินดีของมนุษย์”

คำสำคัญ (Keywords) ของวิชาเศรษฐศาสตร์

เมื่อเศรษฐศาสตร์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคน การตัดสินใจเลือกในทางเศรษฐศาสตร์จึงไม่มีถูก ไม่มีผิด ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมความชอบและความพึงพอใจของแต่ละคน โดยแต่ละคนจะตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ตัวเองพอใจสูงสุด และประเมินแล้วคุ้มค่าที่สุด

ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์

การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว นักการศาสนา นักปรัชญา ได้พยายามศึกษาสอดแทรกแนวความคิดในเรื่อง “การกินดีอยู่ดี (Well Being)” ลงในคำสั่งสอนข้อเขียน เช่น องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ พระโมหะหมัด เพลโต อริสโตเติล แนวความคิดเหล่านั้นยังไม่ได้รวบรวมเป็นทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์พอที่จะนำมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทางเศรษฐกิจได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเขียนของนักการศาสนา นักปรัชญา นักจิตวิทยา ที่เกี่ยวกับแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นการลดเกียรติของตนที่กล่าวถึงบุคคลที่ประกอบอาชีพการค้า การผลิตสินค้า และการแลกเปลี่ยน ตามคติความเชื่อในสมัยนั้น ส่วนใหญ่จะอธิบายในเรื่องปรัชญา ศีลธรรม ศาสนา ความยุติธรรม การปกครอง อย่างไรก็ดี ได้มีบุคคลต่อไปนี้ที่ได้บันทึกข้อเขียนและแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ไว้บ้าง เช่น

เพลโต (Plato) เป็นนักปรัชญาชาวกรีก มีแนวความคิดในเรื่องเกี่ยวกับ “การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor)” ความต้องการ ความสามารถของมนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ถ้าทุกคนทำงานเหมาะสมกับความสามารถของตนมากที่สุดแล้ว จะทำให้เกิดผลผลิตมากที่สุด เสียค่าใช้จ่ายน้อย ใช้แรงงานน้อยลง ทำให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง และทำให้เกิดผลผลิตมากขึ้นด้วย โดยนำมาแลกเปลี่ยนด้วยการใช้เงินเป็นสื่อกลาง การค้าขายจะดำเนินไปอย่างสะดวกขึ้น

อริสโตเติล (Aristotle) เป็นนักปรัชญาชาวกรีก มีแนวความคิดในเรื่องความมั่งคั่ง 2 ประการ คือ

1. **ความมั่งคั่งที่แท้จริง** มีอยู่ตามธรรมชาติและมีอยู่อย่างจำกัด เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ที่ดิน แร่ธาตุ น้ำมัน แก๊สธรรมชาติ มีอยู่อย่างจำกัด ไม่สามารถสร้างเพิ่มขึ้นได้

2. **ความมั่งคั่งที่ต้องแสวงหา** ไม่มีอยู่ตามธรรมชาติ และมีอยู่อย่างไม่จำกัด เช่น การแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า ขึ้นอยู่กับความพยายามของมนุษย์แต่ละบุคคลที่จะแสวงหาให้ได้มา ความมั่งคั่งที่เกิดจากการซื้อขายสินค้านั้นเป็นการเอาวัดเอาเปรียบ ไม่มีคุณธรรม เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ไม่มีที่สิ้นสุด และมนุษย์จะต้องกำหนดมูลค่าของเงิน เพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนอยู่เสมอ จากอดีตถึงปัจจุบัน และต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด

อริสโตเติล ได้กล่าวว่า **มูลค่า** หมายถึง สินค้าทุกอย่างที่สามารถสนองความต้องการได้ เช่น เมื่อผลิตเสื้อก็นำไปใช้เอง เรียกว่า **“มูลค่าในการใช้”** และเมื่อผลิตเหลือจากการใช้แล้วก็นำไปซื้อขายแลกเปลี่ยนกับสินค้าชนิดอื่น เช่น อาหาร อุปกรณ์เครื่องใช้ ตามที่ต้องการ เรียกว่า **“มูลค่าในการแลกเปลี่ยน”** ดังนั้นมูลค่าจึงไม่ได้วัดจากคุณภาพของสินค้า แต่จะวัดจากประโยชน์ในการใช้สอย ต้นทุนในการผลิต เช่น แรงงาน และปัจจัยการผลิต

โทมัส อควินาส (Thomas Aquinas) นักบวชในศาสนาคริสต์ ชาวอิตาลี มีแนวความคิดว่า ควรจะนำเอาหลักคำสั่งสอนของศาสนาเรื่องศีลธรรมจรรยา มาใช้กับหลักทางด้านเศรษฐศาสตร์ เพื่อลดความเห็นแก่ตัวลง ความมั่งคั่งของมวลมนุษย์มีทั้งคุณและโทษ เมื่อใช้ไปในแนวทางที่ดีก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ และถ้านำไปใช้ในแนวทางที่ไม่ดีก็จะทำให้เกิดโทษ ทำให้ศีลธรรมจรรยาของสังคมเสื่อมลง เขาได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องมูลค่าสิ่งของว่า **“ควรเป็นราคายุติธรรม”** ราคายุติธรรมจึงเป็นราคาที่ไม่ถูกไม่แพงเป็นราคาที่พอดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับท้องถิ่น เวลา การเสี่ยงภัย การขนส่ง ดังนั้น มูลค่าที่แท้จริงของสินค้าควรเท่ากับต้นทุนการผลิต จึงจะเกิดความยุติธรรม เพราะต้นทุนการผลิตสมัยนั้นมีเฉพาะค่าแรงอย่างเดียว การผลิตส่วนใหญ่ทำกันในครอบครัว ปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน ผู้ประกอบการก็ได้อาจมาจากท้องถิ่น ไม่ต้องจัดหาซื้อมาสมัยนั้น **“ราคายุติธรรมจึงเท่ากับค่าจ้างยุติธรรม”** ค่าจ้างยุติธรรม ก็คือความพอใจและเป็นที่ยอมรับกันในสังคมนั้น ๆ ในสมัยต่อมา ปัจจัยการผลิตต้องจัดหาซื้อมาผลิต เช่น ที่ดินต้องซื้อหรือเช่า แรงงานต้องให้ค่าตอบแทน ค่าจ้าง ทุนต้องเสียดอกเบี้ย ผู้ประกอบการต้องได้รับส่วนแบ่งเป็นกำไร และมีผู้ขายเป็นผู้อำนวยความสะดวก สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องรวมเข้ากับราคายุติธรรม จึงจะทำให้สมาชิกในสังคมมีความสุข ในสังคมมีความสุขในการดำรงชีพตามฐานะของแต่ละบุคคลแต่ข้อเท็จจริงในปัจจุบันมิได้เป็นเช่นนั้นเพราะมนุษย์บริโภคสิ่งต่าง ๆ จนเกิดความเคยชิน มีความเห็นแก่ตัวเพิ่มขึ้นทุกขณะ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย จึงเห็นสมควรที่จะเอาหลักคำสั่งสอนของศาสนา มาใช้กับวิชาเศรษฐศาสตร์

สังคมมนุษย์ได้ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด กิจกรรมการผลิตก็มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหากำไร จากจุดนี้จึงได้กำเนิดวิชาเศรษฐศาสตร์ขึ้นในราวศตวรรษที่ 13 - 16 ซึ่งเป็นยุคสมัยที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันอย่างแพร่หลาย ในประเทศต่าง ๆ แถบทวีปยุโรป เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน อิตาลี มีความเจริญทางการค้าเป็นอย่างมาก ประชาชนและนักธุรกิจต่างมีความคิดเห็นว่า **“การค้าขายจะ**

นำความมั่งคั่งมาสู่ประเทศได้นั้น จะต้องหาทางส่งสินค้าออกให้มีมูลค่ามากกว่าการซื้อสินค้าเข้า” หรือมีความเห็นว่า “เศรษฐกิจของประเทศจะมั่นคงเมื่อประเทศมีดุลการค้าเกินดุล มีเงินทองไหลเข้าสู่ประเทศมากกว่าการไหลออกนอกประเทศ ทำให้มีการจ้างงานมากขึ้น มีเงินหมุนเวียนในประเทศมากขึ้น” ทำให้เกิด **ลัทธิพาณิชย์นิยม (Mercantilism)** ขึ้น และเป็นที่นิยมแพร่หลายจนถึงศตวรรษที่ 15 จึงค่อย ๆ เสื่อมความนิยมลง

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 18 **ศาสตราจารย์อดัม สมิท (Adam Smith)** แห่งมหาวิทยาลัยกลาสโกว์ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก (Classical School) และได้รับสมญานามว่าเป็น **บิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์** ได้เขียนตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของโลกขึ้นชื่อ **“The Wealth of Nation”** ซึ่งเป็นหนังสือเศรษฐศาสตร์ต้นแบบที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน เขาไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดที่ว่า **“ความมั่งคั่งของประเทศมาจากการค้าที่ได้เปรียบ”** และได้เสนอแนวความคิดใหม่ ซึ่งสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez Faire) โดยกล่าวว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับทำให้เสรีภาพแก่เอกชนในการดำเนินงานและจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลิตผล เกิดการขยายงานออกไปกว้างขวางจนถึงขั้นมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด ตามความสามารถ และตามทรัพยากรธรรมชาติที่มี โดยรัฐบาลไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว หรือแทรกแซงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้น้อยที่สุด โดยให้ประชาชนคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง (Self-Interest) อันจะเป็นแรงกระตุ้นให้ทุกคนผลิตและบริโภคภายใต้กลไกของตลาด (ราคา) ซึ่งเปรียบเสมือนมีมือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand) โดยรัฐมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและรักษาความสงบเรียบร้อยให้ทุกฝ่ายอยู่ในกรอบของกฎหมายและจริยธรรมเท่านั้น ย่อมสามารถช่วยให้ประเทศชาติมีฐานะทางเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง พัฒนาขึ้นได้”

รูปที่ 1.1 อดัม สมิท (Adam Smith)

อดัม สมิท ทำให้แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์เริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยระบุไว้ว่า “บุคคลทำงานเพื่อผลิตสินค้าและบริการ ผู้ขายย่อมทำงานมีผลิตผลมาก แต่การทำงานแบบทุกคนทำทุกอย่าง จะไม่ได้ผลผลิตมากเท่าการแบ่งงานกันทำตามความถนัดของแต่ละคน หรือความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น คนถนัดทางด้านทอผ้าให้ทอผ้า คนที่ถนัดการจับปลาให้จับปลา คนที่ชอบทำนาทำสวนให้ทำไป ถิ่นที่เหมาะสม